

Försvarshögskolan HT 2014
Institutionen för säkerhet strategi och ledarskap
Statsvetenskap, påbyggnadskurs
Självständigt arbete 15 hp
Lisa Skoog
Handledare: Linus Hagström

Migration och europeisk integration ur ett säkerhetsperspektiv

En diskursanalys

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
2. Syfte och frågeställning	4
3. Teori	6
3.1. Säkerhetsgemenskap	6
3.2. Säkerhetisering	7
3.3. Identitet	8
4. Metod och urval	9
5. Från rivaliserande stater till en europeisk gemenskap	13
5.1. Migration ur ett europeiskt perspektiv	15
5.2. Mot en gemensam migrationspolitik	18
5.3. Stockholmsprogrammet	19
6. Analys	20
6.1. Den danska diskursen	20
6.2. Den brittiska diskursen	25
6.3. Den svenska diskursen	27
6.4. Jämförande diskursanalys	30
7. Avslutande ord	33
8. Litteratur- och källförteckning	34

1. Inledning

Med brinnande krig i Syrien, ökande orolighet i stora delar av Irak och ett Ukraina som står på randen till rysk invasion, visar invandringen till Västeuropa inga tecken på att avta. Med hänsyn till att Syriens och Iraks närmaste grannländer, med ett mottagande av nära tre miljoner flyktingar från krigets Syrien, redan bär en orimligt stor börda samt Ukrainas geografiska närhet till Västeuropa, finns skäl att anta att invandringen dit kommer att tillta. Trycket på såväl asyl- och mottagningssystem som på samhällsfunktioner i övrigt i de europeiska mottagarländerna kommer därmed att öka.

Samtidigt som ett gemensamt system för asylprövning- och mottagning växer fram inom EU genom skapandet av Common European Asylum System kan tydliga tendenser till ett missnöje med befintlig invandringspolitik skönjas, såväl inom flera medlemsländers nationella politiska debatt som inom EU-politiken. I flera västeuropeiska stater har invandringskritiska och rasistiska partier vuxit fram och de invandringsfientliga rösterna växte i senaste valet till EU-parlamentet. Även partier som samlat försumligt stöd i de nationella valen gick starkt framåt i senaste valet till EU-parlamentet. Brittiska United Kingdom Independence Party (UKIP) till exempel saknar helt representation i underhuset men var det parti som samlade flest brittiska röster i EU-parlamentsvalet (Europaparlamentet, 2014). Gemensamt för de flesta invandringskritiska partierna är en skeptisk inställning till EU-samarbetet.

Trots antagandet av det ambitiösa Stockholmsprogrammet 2010 är det långt kvar till en enhetlig bedömning av asylansökningar, mottagande av asylsökande samt gemensamma kriterier för uppehållstillstånd mellan unionens medlemsländer och den skiftande nationella invandringspolitiken har väckt viss osämja mellan länderna inom Europeiska unionen. I Danmark har till exempel den socialdemokratiska justitieministern Karen Hækkerup uttryckt oro för att den omfattande invandringen till Sverige i och med den fria rörligheten inom EU ska spilla över på Danmark och orsaka belastning på det danska välfärdssystemet (Berlingske, 2014). Vidare har Storbritanniens strävan efter begränsning av den fria rörligheten av arbetskraft skapat en kontrovers som lett Tysklands förbundskansler Angela Merkel att ifrågasätta Storbritanniens fortsatta medlemskap i unionen (Sveriges Radio, 2014). I den brittiske premiärministern David Camerons tal den 28 november 2014 kritiserades skarpt den omfattande invandringen till landet från andra och särskilt nyare unionsmedlemmar som enligt Cameron riskerar att urholka det brittiska välfärdssystemet. Cameron gick så långt att han konstaterade att han "rule nothing out" i det fall trenden inte kan hämmas – ett uttryckligt

hot om att lämna EU-samarbetet (The Spectator, 2014). Vidare har det ojämna flyktingmottagandet mellan unionsstaterna i högsta grad aktualiserats i och med kriget i Syrien och intern kritik har riktats både bland de länder som har ett högt mottagande och de som tillhör unionens mindre mottagarländer. Såväl den inomeuropeiska migrationen som invandringen till unionen diskuteras i termer av hot och säkerhet och lyfter frågor om identifikation och samhörighet.

Migrationsfrågan har således blivit en källa till konflikt mellan EU:s medlemsländer. Tillsammans med ett ökat antal EU-kritiska partier i unionens parlament och hot om unionsutträde skulle splittingen, enligt konstruktivistiska teoretiker Emanuel Adler och Michael Barnett och Köpenhamnskolans Ole Wæver, kunna leda till en upplösning av den västeuropeiska säkerhetsgemenskapen.

Gemensamt för diskussionerna om invandring är att de uttrycks i termer av hot – mot identiteter, välfärd och mot såväl nationens som individens säkerhet. Mot bakgrund av den samtida migrationspolitiska debatten inom europeiska unionen vill jag med utgångspunkt i teorin om säkerhetsgemenskaper undersöka vad säkerhetiseringen av invandring har för implikationer för den västeuropeiska säkerhetsgemenskapen.

Mot bakgrund av migrationsfrågans europeisering utgör nationalstaten inte en tillräcklig analysenhet för att beskriva hur invandring till Västeuropa och mellan dess stater påverkar samarbete mellan staterna och dess gemensamma funktioner, det vill säga den europeiska integrationen. Genom begreppet säkerhetsgemenskap erbjuds en möjlighet att studera synen på migrationsfrågan utifrån ett alternativt teoretiskt perspektiv, där den realistiska traditionens syn på staten som den viktigaste aktören utmanas. Istället för solitärer på en anarkisk internationell arena är de västeuropeiska nationalstaterna en del av större organisatorisk enhet – den västeuropeiska säkerhetsgemenskapen. Teorin erbjuder en förklaring till varför stater strävar efter samarbete och inte enbart konkurrerar med varandra (Adler, E och Barnett, M. 1998).

Den västeuropeiska säkerhetsgemenskapen har sedan 1990-talet präglats av en rädsla för integration respektive rädsla för fragmentering och samspelet däremellan (Wæver, 1998:89). I en samtid där den europeiska integrationen utmanas av att den västeuropeiska gemenskapen i allmänhet och vissa av dess stater i synnerhet påverkas av en ökad invandring samtidigt som det yttre, gemensamma, hotet ökar genom framväxande terrororganisationer, verksamma i såväl Mellanöstern som inom den egna gemenskapen samt en ökad hotbild från Ryssland

frodas debatten om invandring i termer av identitet, säkerhet och välfärd. Invandringen och de debatter den medför synliggör och utmanar identiteter och aktualiserar frågan om vi och dem, d.v.s. ”self” vs. ”other”. Beroende på hur dessa kollektiva identiteter skapas och definieras kan de både utgöra en integrerande och en segregande faktor för säkerhetsgemenskapen.

Synen på invandring till och migration inom Västeuropa har i stor utsträckning kommit att betraktas ur ett säkerhetsperspektiv såväl inom EU:s institutioner som i den politiska debatten och i den mediala diskursen. Från att ha varit en fråga som behandlats inom ramen för sociala och ekonomiska rättigheter i nationsstaterna så har migrationsfrågan från 1980-talet parallellt med en europeisering kommit att genomgå en politisering. Detta skedde under en tid av ökad europeisk integration som bland annat ledde till att frågor om migration, kontroll och reglering av illegal invandring kom att utgöra en punkt på unionens gemensamma dagordning. I *Securitizing Immigration. The Politics of Risk in the EU* riktar Rens van Munster skarp kritik mot europeiska unionens arbete inom området frihet, säkerhet och rättvisa (AFSJ) och menar att inte heller överföringen av säkerhetskompetenser från experter till kommissionen har förändrat migrationens säkerhetspolitiska position. Van Munster liknar unionens riskhanteringssystem vid ”ett nät av kontrollfunktioner” och istället för att komma åt roten till problemen, att människor känner sig tvingade att fly krig och fattigdom i sina hemländer, riktar fokus på att utveckla effektivare medel för exkludering och kontroll av migranter (van Munster, 2009:141-142).

Jef Huysmans beskriver i *The Politics of Insecurity* hur säkerhetsbegreppet, eller den existentiella förståelsen av osäkerhet, delvis har utvecklats från den europeiska integrationen (2006:153). Framväxten av öppna gränser och ökande arbetskraftsmigration har kodifierats och institutionaliserats genom avtal, fördrag och kontrollsystem som till exempel Schengen Information System (SIS), Visa Information System (VIS) och Eurodac, vilka har i uppgift att registrera tredjelandsmedborgare som legalt eller illegalt besöker territoriet (Huysmans, 2006:148). Genom de omfattande kontrollfunktionerna har frågor rörande migration, gränskontroll och inresetillstånd kommit att behandlas och betraktas som en fara för den fria rörligheten inom EU. Eftersom den fria rörligheten inom EU är beroende av att tredjelandsmedborgare utestängs menar Huysmans att det i sammanhanget är rationellt att hantera migration som en fråga om säkerhet då detta är nödvändigt för att bevara unionsmedborgarnas frihet genom att skydda den från farliga excesser, till exempel okontrollerad och obegränsad invandring (2006:153). Relationen mellan frihet och säkerhet är således central både för förståelsen av de säkerhetsåtgärder som vidtogs till följd av 11

september-attackerna 2001 och för förståelsen av EU:s statsidentitet (ibid:148). Vidare menar Huysmans att det pågår parallella säkerhetsiseringsprocesser av migrationsfrågan på såväl nationell nivå som på unionsnivå. Processerna skiljer sig dock åt på så vis att EU-processen är att beteckna som teknokratisk i den bemärkelsen att den karaktäriseras av policys framdrivna av experter medan den nationella processen präglas av att den politiska debatten och det politiska spelet inom den nationella demokratin, av Huysmans betecknat som ”politics of the political spectacle” (ibid:82).

2. Syfte och frågeställningar

Syftet med uppsatsen är att undersöka vilken betydelse uppfattningen av migration som ett säkerhetsproblem har för Västeuropa som säkerhetsgemenskap. Jag kommer därmed försöka besvara huruvida migration, så som den konceptualiserats genom säkerhetsiseringsprocessen, har en negativ inverkan och därmed kan försvaga och i förlängningen upplösa säkerhetsgemenskapen, eller huruvida den kan utgöra en integrerande faktor och verka förstärkande för den västeuropeiska gemenskapen.

“Since non-military security dynamics are among the most likely sources for an unraveling of a security community, this will furthermore explore the stability of the community.” (Wæver, 1998:79). Enligt säkerhetsgemenskapsteorin skulle invandring som säkerhetsshot således kunna driva fram en utveckling i två diametralt motsatta riktningar. Det upplevda hotet kan utgöra en samlande kraft i relation till vilken säkerhetsgemenskapsmedlemmarnas kollektiva identitet stärks gentemot den gemensamma fienden – den andre. Resultatet av en sådan utveckling är en förstärkt gemenskap. Förutsättningen för ett sådant utfall är en gemensam upplevelse av hotbilden. I det fall uppfattningen av invandring som hotbild uppvisar stora skillnader inom gemenskapen kan det leda till ifrågasättande av den kollektiva identiteten och ömsesidiga lojaliteter, vilket i sin tur verkar splittrande på säkerhetsgemenskapen.

Huysmans menar att konstruktionen av invandring som ett hot inte enbart kan förklaras med att invandraren anses utgöra ett hot mot de västeuropeiska nationella identiteterna. Bilden av invandraren som ett samhällshot är istället mer komplex och kopplad till ett brett spektrum av politiska debatter, där de viktigaste enligt Huysmans utgörs av intern säkerhet, kulturell identitet och välfärd (2006:64).

Begreppen identitet, säkerhet och välfärd är således centrala för att förstå på vilket sätt frågan om migration behandlas inom såväl EU som i medlemsstaternas nationella politiska diskurser.

Med utgångspunkt i de för debatten tre centrala begreppen intern säkerhet, kulturell identitet och välfärd vill jag således analysera hur migrationsdebatten artikuleras på nationell nivå i syfte att undersöka vad dessa diskurser har för inverkan på den europeiska integrationen.

Huysmans redogör i *The Politics of Insecurity* för hur frågan om migration behandlas olika i den nationella respektive den europeiska unionella kontexten (2006:82). Migrationsfrågan har varit politiskt sprängstoff i många nationella valrörelser och partier som har gjort invandringsfrågan till sin har inte sällan utmanat den traditionella politiska kartan, som Sverigedemokraterna i Sverige, och skaffat sig reellt inflytande inom området, som fallet Dansk Folkeparti i Danmark.

Medan migrationsfrågan i hög grad är politiserad inom unionens medlemsländer menar Huysmans att den på EU-nivå i stor utsträckning har behandlats som en säkerhetsfråga som i stor utsträckning har kommit att hanteras av experter snarare än politiker och opinionsbildare. Inom EU har migrationsfrågan således varit en teknokratisk fråga till skillnad från en politisk fråga (2006:72). EU var ursprungligen ett forum för samarbete och handel. Genom att bygga upp system och regler för samverkan skulle konflikter i möjligaste mån undvikas. EU var därmed inte skapat för att lösa politiska konflikter, snarare ämnat att undvika dem. De invandringskritiska partierna i den nationella är dock numera välrepresenterade inom EU-parlamentet och har ofta hamnat där just på grund av det folkliga stöd deras främlingsfientliga EU-skeptiska politik har samlat. Dessa partier kan därmed sägas bidra till en politisering av EU-politiken och i förlängningen möjligtvis ett ökat folkligt intresse för och krav på ökad tillgång till makten i Bryssel.

Paradoxalt nog skulle det kunna sägas att just de invandringsfientliga och EU-kritiska strömningarna i medlemsstaterna driver fram en politisering av migrationsfrågan inom unionen och bidrar till en vitalisering av EU-politiken.

Även om detta i sin tur inte automatiskt leder till en identifikation med makten i Bryssel torde det medföra en ökad interaktion och utbyte på medborgerlig europeisk nivå vilket enligt Adler och Barnett är centralt för säkerhetsgemenskapen i den mån att det påverkar medborgarens självbild och skapandet av kollektiva identiteter.

Studiens hypotes är således att den växande debatten om migration på nationell nivå leder, genom ett ökat politiskt engagemang, till en politisering av frågan på EU-nivå. Utifrån teorin om säkerhetsgemenskaper har migrationsdebatten därmed potential att förstärka kollektiva

europiska identiteter. I och med det ökade samröret mellan unionens medborgare och ett gemensamt engagemang för invandringsfrågor skapas en grogrund för identifikation som i förlängningen stärker den västeuropeiska säkerhetsgemenskapen. Genom att analysera de dominerande diskurser inom vilka invandring och migration behandlas försöker jag synliggöra vilka identitetsmarkörer som förekommer i debatten för att lokalisera förekomsten av "self" respektive "other".

3. Teori

Utan någon närmare definition av områdets omfattning konstaterar Ole Wæver i *Security Communities* att Västeuropa är en klassisk säkerhetsgemenskap (1998:69). Tveklöst omfattar den västeuropeiska säkerhetsgemenskapen mer än den traditionella geografiska uppdelningen mellan väst och öst. Utifrån en konstruktivistisk utgångspunkt är naturligtvis säkerhetsgemenskapens utbredning föränderlig. I dagsläget vore ett rimligt antagande att den västeuropeiska säkerhetsgemenskapen omfattar EU:s 28 medlemsstater: Belgien, Bulgarien, Cypern, Danmark, Estland, Finland, Frankrike, Grekland, Irland, Italien, Kroatien, Lettland, Litauen, Luxemburg, Malta, Nederländerna, Polen, Portugal, Rumänien, Slovakien, Slovenien, Spanien, Storbritannien, Sverige, Tjeckien, Tyskland, Ungern och Österrike, de övriga EES-länderna Liechtenstein, Island och Norge samt icke-medlemmen Schweiz som dock omfattas av den fria rörligheten genom Schengensamarbetet. Det är således dessa länder jag fortsättningsvis åsyftar vid användningen av begreppet Västeuropa eller den västeuropeiska säkerhetsgemenskapen.

3.1. Säkerhetsgemenskap

Med utgångspunkt i Deutschlands teori om säkerhetsgemenskaper presenterar Ole Wæver i *Security Communities* hur utvecklingen av en säkerhetsgemenskap går till och konstaterar att en avgörande faktor för framväxten av en säkerhetsgemenskap är upplevelsen av ett gemensamt hot (1998:77).

Framväxten av en säkerhetsgemenskap sker enligt Adler och Barnett i tre steg (tiers), och kan liknas vid en trappa där varje steg är en förutsättning för det andra och där det sista steget, uppkomsten av en säkerhetsgemenskap, definieras som en regional gemenskap med "dependable expectations of peaceful change". Såväl interna som externa faktorer, till exempel en militär hotbild eller ett internt miljöhot kan leda till att stater närmar sig varandra i syfte att vinna gemensamma fördelar för att förhindra konflikter eller avvärja hot. Det första

steget karaktäriseras således av förekomsten av gemensamma hotbilder som uppmuntrar stater att orientera sig emot varandra.

Som en följd av steg ett kan den sociala interaktionen och det institutionaliserade samarbetet mellan stater och dess medborgare leda till en gemensam förståelse av omvärlden och en möjlighet att omdefiniera nationens roll i den. Steg två utmärks av transaktioner och social fostran som leder till gemensamma idé- och värdegrunder, vilket möjliggör steg tre och formerandet av en kollektiv identitet (Adler, E. och Barnett, M. 1998:39-40).

Ett formaliserat och positivt samarbete är således en förutsättning för steg tre och en fullt utvecklad säkerhetsgemenskap, vilken Ole Wæver definierar som ”... peace that is stable *because of community and identity*” (Wæver, 1998:93). Ömsesidig identifikation och någon form av kollektiv identitet är enligt Wæver en förutsättning för fred. Det är där därmed inte freden som skapar en gemensam identitet och känsla av samhörighet. Upplevelsen av en kollektiv identitet är således central för säkerhetsgemenskapen. För att möjliggöra framväxten av en kollektiv identitet är ett visst mått tillit en förutsättning. Identifikationen kan därefter i sin tur stärka känslan av förtroende och tillit (Wæver, 1998:45).

Ole Wæver konstaterar vidare att den västeuropeiska säkerhetsgemenskapen konstruerades genom en ömsesidig marginalisering av gemensamma säkerhetshot till förmån för andra frågor med möjliga gemensamma lösningar. Vidare menar Wæver att en säkerhetsgemenskap inte bara kan konstrueras utan även dekonstrueras och anger att ”Security dynamics are particularly likely to play a key role in unravelling the community” (1998:76). Samtidigt som ett gemensamt, internt eller externt, säkerhetshot utgör en grund för skapandet av säkerhetsgemenskaper kan uppkomsten av nya säkerhetsfrågor, beroende på hur de artikuleras och upplevs, leda till splittring och gemenskapens upplösning.

3.2. Säkerhetisering

I och med de stora realpolitiska förändringarna efter kalla krigets slut med avtagande politiska spänningar mellan öst och väst kom den militära säkerhetssektorns betydelse att minska och gav utrymme åt en ny förståelse av begreppet säkerhet. Medan traditionella säkerhetsstudier nästan uteslutande berör den militära sektorn erbjuder Barry Buzan, Ole Wæver och Jaap de Wilde i *Security – A New Framework for Analysis* en förståelse för den process som medför att även frågor inom andra sektorer kommer att beskrivas i termer av säkerhet och hot (1998:196).

Upplevelsen av ett säkerhetshot är subjektiv och bygger på upplevelsen av ett hot –en upplevelse som formas av hur en företeelse artikuleras. För att beskriva säkerhetiseringsprocessen används begreppet ”speech act” (Wæver, 1998:18). Genom att till exempel tala om invandrare i termer av hot och i beskrivningen av invandring använda förstärkningar som massinvandring, flyktingvåg o.s.v. signaleras ett extremt tillstånd som kan legitimera okonventionella åtgärder. Säkerhetisering betecknar således en process där en fråga eller företeelse artikuleras på ett sätt som gör att en kritisk massa upplever den som ett hot, vilket skapar legitimitet för och krav på en hantering av säkerhetshotet. Besläktat med säkerhetiseringsbegreppet är politiseringsprocessen. I *Security –A New Framework for Analysis* beskrivs att varje fråga kan placeras på ett spektrum från opolitisk till säkerhetiserad, via begreppet politiserad. En fråga som är att betrakta som opolitisk kräver ingen uppmärksamhet på den politiska agendan och är sällan orsak till debatt. En fråga som däremot lyfts upp på den politiska dagordningen och behandlas inom det etablerade politiska beslutsfattandet är att beteckna som politiserad. Säkerhetisering beskrivs i sin tur som en extrem variant av politisering (Buzan, B., Wæver, O., de Wilde, J., 1998:23).

3.3. Identitet

Genom att migration i allmänhet och immigration i synnerhet har genomgått en säkerhetiseringsprocess har invandring i stor utsträckning kommit att beteckna ett problem i form av ett hot gentemot den västeuropeiska identiteten. Eftersom den säkerhetsgemenskapen är beroende av den kollektiva identiteten är frågan om identitet central för min studie. I analysen av hur migrationsdebatten återspeglar kollektiva identiteter i Europa utgår jag ifrån ifrån en den teoretiska antagandet att identiteter skapas i relation till den andre, det som brukar betecknas med dikotomin self/other (Hagström, L. och Gustafsson, K, 2015). Det innebär för den här studien att europeiska eller nationella identiteter formas och förändras av den process genom vilken den andre beskrivs genom debatten om invandring. Som Hagström och Gustafsson konstaterar i exemplet Japan kan identiteten (self) formas av flera olika andra (other) samt att den andre kan betonas olika beroende på i vilken kontext den egna identiteten (self) förekommer.

I *Identity, Migration and the New Security Agenda in Europe* gör Ole Wæver en åtskillnad mellan kulturell och politisk identitet där den kulturella beskrivs som kopplad till etnicitet medan den politiska identiteten refererar till staten och medborgarskapet (Wæver, 1993:39). Med utgångspunkt i Huysmans tematiska indelning av hur migration säkerhetiseras kommer

jag att använda mig av begreppet kulturell identitet även om analysen i viss utsträckning även kommer beröra politisk identitet (Huysmans, 2006:82).

4. Metod och urval

Genom att studera hur synen på invandring och invandraren som kategori manifesteras i de nationella västeuropeiska migrationsdebatterna försöker jag beskriva europeiska identiteter skapas i förhållande till invandraren som ”other” och hur säkerhetseringen av migration påverkar den europeiska integrationen och den västeuropeiska säkerhetsgemenskapen. Jag har valt att studera tre länder: Storbritannien, Danmark och Sverige. Samtliga länder är medlemmar av EU, d.v.s. av det som Wæver betraktar som den västeuropeiska säkerhetsgemenskapens kärna (1998:99). Genom att närmare studera de tre fallen avser jag att analysera de diskurser inom vilka frågan om migration behandlas, det vill säga vilken bild av migration och migranter som reproduceras av den politiska makten.

De tre fallen har valts både utifrån principen om fallens olikhet och utifrån fallens likhet. Som framgår av genomgången av fallen skiljer sig såväl den nationella migrationspolitiken som den mediala debatten sig åt väsentligen. Medan Sverige fick sitt första uttalat invandringskritiska parti i riksdagen i och med valet 2010 har Dansk Folkeparti innehaft mandat i danska folketinget sedan 1998. Till skillnad från Sverigedemokraterna har Dansk Folkeparti genom förhandling med regeringspartierna lyckats utöva reell makt över landets invandringspolitik. I Storbritannien liksom i Danmark är invandringen en het politisk fråga som, i större utsträckning än i den svenska debatten, problematiseras av samtliga stora partier. Inget av de tre största partierna i det brittiska underhuset har dock, till skillnad från Sverigedemokraterna i den svenska riksdagen och Dansk Folkeparti i danska folketinget, gjort invandringskritik till sin kärnfråga. I den brittiska politiken finns ett antal etablerade främlingsfientliga partier, som dock har låg eller helt saknar representation i underhuset. Brittiska UKIP vann dock stor framgång i senaste valet till EU-parlamentet är även representerat i det brittiska underhuset och förespråkar en ökad reglering av såväl inom- som utomeuropeisk invandring. Betydligt mer extrema och uttalat främlingsfientligt brittiskt parti återfinns i det rasistiska British National Party. Partiet saknar visserligen mandat i parlamentet men har gått framåt i nära samtliga nationella val sedan 1992 (EU-parlamentet, 2014).

De tre länderna uppvisar således sinsemellan olika politiska kartor, vilka tycks ha haft stor inverkan på den förda politiken vad det gäller såväl utomeuropeisk invandring som inomeuropeisk migration. Samtidigt är de tre länderna tämligen centrala och etablerade i EU-

samarbetet genom ett långvarigt medlemskap. De har alla tre klarat sig relativt bra under den ekonomiska krisen och torde i egenskap av nettobetalarare till EU utgöra viktiga medlemmar för unionen. Urvalets relevans för att spegla de nationella debatterna inom unionen kan därmed både motiveras med att de är generaliserbara och att de är fall med variation (Teorell, J. och Svensson, T., 2007:152).

Liknande principer har styrt mitt urval för att fånga den nationella politiska debatten. För att undvika extremdiskurser har jag valt ut de tre största partierna i respektive utvalt lands parlament: Socialdemokraterna, Venstre och Dansk Folkeparti i det danska Folketinget; Labour, The Conservative Party och Liberaldemokraterna i Storbritanniens underhus; Socialdemokraterna, Moderaterna och Sverigedemokraterna i Sveriges Riksdag. Genom att välja politiska partier som, baserat på resultat i senaste parlamentsval, attraherar ett stort antal väljare gör jag antagandet att många väljare intresserar sig för de frågor och sympatiserar med de åsikter som förs fram. Trots att partierna därmed kan sägas befinna sig i någon slags mittfåra tas automatiskt hänsyn till principen om variation i urvalet i det att partierna tillskriver sig skild politisk hemvist.

För att förklara hur synen på migration manifesteras i de nationella debatterna har jag valt att använda mig av diskursanalys och anledningen till detta val är flera. Som nämns ovan utgår jag från den tidigare forskningen, representerad av bland andra Jef Huysmans (2006) och van Munster (2009), om migration artikulera som ett europeiskt säkerhetsproblem. Jag har således inte för avsikt att förklara hur detta har gått till eller varför migration har kommit att betraktas som ett hot och därmed en säkerhetsfråga. Det är redan gjort. Eftersom studien inte syftar till att undersöka varför synen på migration ser ut som den gör har jag inget behov av att mäta och bedöma bakgrundsvariabler. Jag strävar inte heller efter att återge kausala förklaringar och har därför inte heller behov av att värdera och rangordna källorna utifrån relevans. Relevansen har redogjorts för ovan och syftet är istället att källorna gemensamt ska beskriva den nationella diskursen. Den diskursteoretiska analysen bortser från bakgrundsvariabler (Börjesson, 2007:45). Intresset riktas istället mot en beskrivning av diskursen, oavsett vad det politiska budskapet egentligen är. Man skulle till exempel tänka sig att det politiska budskapet är ett annat än det som förmedlas genom diskursen.

Ett centralt tema för studiet av migration och invandring är, förutom välfärd och intern säkerhet, kulturell identitet (Huysmans, 2006:72-73). Identitet har även en avgörande roll för byggandet av en gemenskap, vilket framgår av kommande redovisning av

säkerhetsgemenskapens framväxt. Gränsen mellan inne/ute, eller self/other, är i hög grad relevant för att kunna tala om och definiera invandring och invandrare. Än mer relevant är dock vår uppfattning av tillhörighet, det vill säga vem vi kan identifiera oss med, vilket har sin utgångspunkt i vår egen identitet. Genom att diskursanalysen inte har som syfte att tala om vad som är sant, till exempel huruvida invandring är ett hot mot nationell säkerhet, medges ett bredare och friare urval av källor än i det fall forskaren har som mål att med ett visst mått av säkerhet har för avsikt att tala om risken för något. Istället är det hur en enhetlig bild eller uppfattning av ett fenomen konstrueras och konsekvenserna av förekomsten av den samstämmiga föreställningen som är intressant (Börjesson, 2007:42). Översatt till denna undersökning handlar det alltså om att måla upp en bild av synen på migration inom och till Europa samt ett försök att säga något om hur denna föreställning kan påverka den nationella respektive den europeiska identiteten och i förlängningen den europeiska säkerhetsgemenskapen.

För detta syfte studeras två typer av källor: officiella uttalanden av politiska ledare och politiska partiers program på migrationsområdet. Utsagor i form av officiella uttalanden av företrädare från tre europeiska länders ledare består av Storbritanniens premiärminister Camerons tal om migration, det så kallade "Immigration Speech", från december 2014 (The Spectator, 2014), Sveriges statsminister Stefan Löfvens regeringsförklaring 2014 (Socialdemokraterna, 2014) och Danmarks statsminister Helle Thorning-Schmidts öppningstal vid Folketingets öppnande den 7 oktober 2014 (dr.dk, 2014). Eftersom talen härrör från den politiska ledningen i respektive demokratisk stat är de att betrakta som representativa för staten ifråga och utgör därmed exempel på hur frågor om migration och identitet manifesteras i en västeuropeisk nationell kontext. Genom att även studera nationella politiska partiers migrationspolitiska program i de utvalda länderna kompletteras analysen för att ge en mer heltäckande bild av den politiska diskussionen. De texter jag har valt är publicerade på respektive partis officiella hemsida under hösten 2014 (länk till refererad text från respektive politiskt partis hemsida återfinns i litteraturförteckningen). Valet att utgå från texter på hemsidan baseras på att de ger en allmän bild av partiernas migrationspolitiska plattform och, med hänsyn till det internationella lägets snabba förändringar och påverkan på migrationsströmmar och nationell debatt, erbjuder de en aktualitet som medger jämförelse mellan de olika nationella kontexterna utan att behöva ta hänsyn till faktorer som förändrats över tid. Jag kommer således att jämföra de nationella diskurserna dels med varandra, dels

med hur de förhåller sig till begreppet ”self/other” och den, för säkerhetsgemenskapen, centrala frågan om kollektiva identiteter.

Till skillnad från mer traditionella metoder möjliggör diskursanalysen användning av otraditionellt material och spännande analyser (Wreder, *Diskursanalys i praktiken*, 2007:50). Wreder förklarar att ”Essentialistiska frågeställningar, som försöker fånga ’kärnan’ i något, kräver andra metoder än dem diskursanalysen kan tillhandahålla. Om man vill veta hur någonting är, vilken omfattning något har, eller vad någon egentligen menar, är andra ansatser än den diskursanalytiska att föredra. Vill man däremot veta hur vår kunskap om det som ’är’ görs eller konstrueras socialt och språkligt, är någon form av diskursanalys ett utmärkt metodval.” (Wreder, 2007:50).

Invandring och identitet förekommer även inom andra diskurser än de som studeras i den här undersökningen. Till exempel kan den franska sans papiers-rörelsen som vill erbjuda en annan förståelse av medborgarskapet och den europeiska tillhörigheten sägas utgöra en alternativ diskurs i och med att den är centrerad kring andra moment (van Munster, 2009:136). De politiska teoretikerna Ernesto Laclau och Chantal Mouffe talar därför om hegemoniska diskurser, det vill säga diskurser som har företräde framför andra. Diskursen migration som säkerhetsproblem får sägas ha en dominerande plats genom dess manifestering i lag, praktik och kontrollsystem i syfte att kontrollera och styra invandringen till Europa och utgör därför, med Laclau och Mouffes ord, en hegemonisk diskurs (Thörn, *Diskursanalys i praktiken*, 2007: 71).

För att strukturera min analys har jag valt att inspireras av den modell som Malin Wreder presenterar i beskrivningen av hennes forskning om svensk äldreomsorg (2007:36 f.f.), genom att:

-studera hur respektive migrationspolitiska diskurs centreras till analysens nodalpunkter.

Genom att sortera det empiriska materialet efter diskursens nodalpunkter: kulturell identitet, intern säkerhet och välfärd, synliggörs eventuella skillnader och likheter i de nationella diskurserna.

-lokalisera flytande signifikanter samt undersöka hur tecken länkas till dessa för att på så vis beskriva vilka konkurrerande diskurser som förekommer och hur de olika diskurserna länkas till varandra.

-undersöka diskursernas exkluderande och inkluderande verkningar. Genom besvara frågan om vad som ryms i diskurserna och vad som stängs ute kan jag utifrån den teoretiska utgångspunkten dra slutsatser om vilka konsekvenser det får uppfattning av kollektiva identiteter i bemärkelsen "self/other" samt, i förlängningen, för säkerhetsgemenskapens stabilitet.

Nodalpunkterna: identitet; intern säkerhet; välfärd, är i min analys redan givna av Huysmans tematiska kategorisering, vilken vid behov dock är öppen för omprövning. Flytande signifikanter i sin tur utgör precis som nodalpunkter centrala tecken i debatten. Dessa tecken betecknas som flytande i och med sin egenskap att sammanlänka olika diskurser vilket ger dem olika betydelser beroende på sammanhanget. Exempel på flytande signifikant i den aktuella kontexten är till exempel "invandrare", "migrant", o.s.v. Tecken används i sin tur som en allmän beteckning för alla de ord och betydelsebärande element som ryms inom diskurserna och det diskursiva fältet (Wreder, 2007:35).

5. Från rivaliserande stater till en europeisk gemenskap

Det europeiska 1940- och 50-talet präglades i stor utsträckning av yttre faktorer i form av det sovjetiska hotet och av inre osäkerhet representerad av den kommunistiska ideologin, den ekonomiska krisen och frågan om Tysklands framtid. Den främsta utmaningen var dock att ta avstånd från förkrigstidens protektionism och bygga upp ett integrerat Europa istället för konkurrerande statsstater och därmed en grogrund för framtida krig på kontinenten (Wæver, 1998:82). Wæver illustrerar detta med följande citat från en av kol- och stålgemenskapens upphovsmän, Jean Monnet:

There will be no peace in Europe if States re-establish themselves on the basis of national sovereignty, with all that this implies by way of prestige policies and economic protectionism. If the countries of Europe once more protect themselves against each other, it will once more be necessary to build up vast armies (...) Europe will be reborn yet again under the shadow of fear. (1998:83).

Det europeiska samarbetet formaliserades under 50-talet genom grundandet av en rad samarbetsorganisationer så som OECD:s föregångare OEEC, Europarådet, Kol- och stålgemenskapen och grundandet av EES genom Romfördraget 1957 (1998:84). Om de första decennierna efter andra världskrigets slut präglades av såväl interna som externa hotbilder vilka utgjorde en grogrund för framväxandet av en europeisk säkerhetsgemenskap kom perioden från 60-talet snarast att präglas av säkerhetssituation där kalla krigets öst-västliga

makbalans utgjorde en stabiliserande faktor. Även om 1960-talet utmärktes av osäkerhetsfrågan i bemärkelsen att den allmänna uppfattningen av befintliga hotbilder hade mattats av var säkerhetsfrågan fortfarande högt rankad bland experter och blev på så vis institutionaliserad (1998:85). I och med den europeiska integrationen, i form av europeiska gemenskapens utveckling, under 60-talet hade gått så långt väcktes framförallt från franskt håll krav på att gemenskapens styre inte längre kunde lämnas till byråkraterna i Bryssel. Genom att flytta makt från kommissionen till ministerrådet och säkra vetorätten i avgörande frågor genomgick EG en politisering. Perioden präglades av osäkerhetsfrågan samtidigt som man utifrån de konstitutionella förändringar som genomfördes kan tala om en politisering av det europeiska sambandet och för det europeiska 1970-talet i sin tur var säkerhet närmast en ickefråga. Wæver talar om att decenniet präglades av "asecurity", det vill säga en period där varken frågan om säkerhet eller osäkerhet var prioriterad.

Perioden från 1980-talets mitt fram till Sovjets sönderfall i början av 1990-talet utmärktes dels av en ökad europeisk integration i form av Europeiska Gemenskapens nya medlemsländer och dess teknokratiska utveckling i och med Europeiska enhetsakten (Single European Act) och etablerandet av den fria rörligheten. Samtidigt ökade spänningen mellan öst och väst, huvudsakligen mellan USA och Sovjetunionen och världen präglades samtidigt av en rad andra kriser, till exempel kriget mellan Iran och Irak. Wæver pekar på såväl ekonomiska som militära orsaker till det ökade europeiska samarbetet. Efter Berlinmurens fall och inom kort Sovjetunionens upplösning kom säkerhetsbegreppet att breddas. Från den traditionella, militära förståelsen av säkerhet kom det att innefatta företeelser som terrorism, migration, miljöfrågor och organiserad brottslighet. När Europa i mindre utsträckning definierades i relation till det röda hotet från öst gavs utrymme för nya hotbilder och både behov av och utrymme för en identifikation i sin egen rätt uppkom, det vill säga betoning på en identitet utifrån vad man är eller vill vara snarare än i förhållande till den andre. Den bredare förståelsen av säkerhet och de nya hot som denna medförde bidrog i sin tur till en atmosfär av osäkerhet (insecurity) (1998:88).

Under 1990-talet kom den europeiska integrationen i sig att på flera håll i Europa att betraktas som ett hot i den bemärkelsen att den ansågs utmana, inte bara nationalstatens suveränitet utan även dess identitet. EU-kritiska rörelser i flera medlemsländer kom således att samlas kring ett försvar av den nationella identiteten som sågs hotad av ett Europa som befarades bli alltmer likriktat.

Med ett upplöst Sovjetunionen och kraftligt försvagat Ryssland genererade det tidigare hotet från öst inte längre något behov av europeisk integration under 1990-talet. Inte heller var islamistisk fundamentalism något som upplevdes som ett viktigt hot för den europeiska säkerheten. Istället var det, liksom under den västeuropeiska säkerhetsgemenskapens första steg, under efterkrigsåren, den egna blodiga historien som utgjorde hotbilden (Wæver, 1998:90). Riskerna för krig i Europa hade dessutom aktualiserats i och med Jugoslavienkrigen som i stor utsträckning kom att prägla decenniet och påminna om vikten av att Europa inte slits itu av nationalism och inbördes rivalitet.

Wævers kronologiska genomgång av de yttre och inre faktorer som har påverkat framväxten av den europeiska säkerhetsgemenskapen efter andra världskrigets slut illustrerar en växelverkan mellan integration och fragmentering i Europa. Under 2010-talet har rysskräcken åter väckts till liv i och med Rysslands intervention i Georgien 2008 och främst genom annekteringen av Krimhalvön våren 2014 och pågående stridigheter i östra Ukraina. De närmaste grannländerna i väster har dessutom drabbats av kränkningar av luftrummet och av svenskt territorialvatten som åtminstone pekar mot ryskt håll. Med avsevärt försämrade relationer till Putins Ryssland har Europas beroende av den ryska gasen kommit att utgöra en säkerhetsfråga.

Oroligheterna i Ukraina har lett till ökade flyktingströmmar från området till huvudsakligen Sverige men framför allt är det kriget i Syrien som har lett till ökad asylinvandring till Europa. Trots strävan efter ett enhetligt system för asylprövning och asylmottagning har de stora flyktingströmmarna under senare år tydligt visat att visa länder är mer attraktiva för de som tvingats fly sitt hemland. Detta kan inte förklaras med det geografiska läget utan snarare med möjligheten att beviljas uppehållstillstånd, längd på beviljade uppehållstillstånd och sociala och ekonomiska förhållanden för den som beviljas tillstånd eller väntar på att få sin ansökan prövad.

5.1. Migration ur ett europeiskt perspektiv

Danmark har en förhållandevis lång tradition av invandringskritisk politik i parlamentet. Sedan 1998 är Dansk Folkeparti representerat i Folketinget där partiet i det senaste valet 2011 blev tredje största parti. Till skillnad från Sverigedemokraterna har Dansk Folkeparti lyckats utöva ett reellt inflytande över den danska invandringspolitiken.

Danmark gick med i den europeiska gemenskapen (EG) 1973 men ingår, i likhet med Sverige och Storbritannien inte i valutaunionen EMU. Vidare är Danmark sedan 1992 också

undantaget från deltagande i den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken samt från ett antal frågor som rör samarbete i rättsliga och inrikes frågor, däribland på migrationsområdet (Europaportalen, 2014). Den sittande regeringen under ledning av Helle Thorning-Schmidt betraktar dock undantagens oförenlighet med det europeiska polissamarbetet Europol som ett hot mot dansk säkerhet varpå beslut har fattats om folkomröstning i frågan om undantag. Folkomröstningen kommer äga rum under 2015. Thorning-Schmidt förepräkar dock ett fortsatt undantag från den gemensamma migrationspolitiken (dr.dk, 2014).

Enligt uppgift från det europeiska statistikkontoret Eurostat tog Danmark år 2013 emot 7200 ansökningar om asyl. Det danska asylmottagandet har dock ökat under föregående år och ligger år 2014 ungefär i nivå med Storbritanniens och utgör därmed ca en fjärdel av det svenska mottagandet, enligt siffror från augusti 2014 (SvD, 2014).

Sedan den 3 februari 2014 består den danska regeringen av Socialdemokraterne och Radikal Venstre under ledning av den socialdemokratiska partiledaren Helle Thorning-Schmidt. Regeringen hade även dessförinnan, från den 3 oktober 2011, letts av Thorning-Schmidt. Den dåvarande regeringen bestod, förutom av Socialdemokraterne, av det Radikale Venstre och Socialistisk Folkeparti. Regeringen före dess, vilken leddes av Lars Løkke Rasmussen, bestod av Konservative och Venstre. Regeringen Rasmussens minoritetsställning gav invandringskritiska Dansk Folkeparti rollen som stödparti och fick därmed möjlighet att utöva inflytande över migrationspolitiken.

Trots förekomsten av flera etablerade invandringskritiska partier i Storbritannien återfinns, till skillnad från i Danmark och Sverige, inget av dem bland de tre största partierna i underhuset. Såväl de båda regeringspartierna The Conservative Party och Liberaldemokraterna som det främsta oppositionspartiet Labour är dock migrationsfrågan i hög grad föremål för politisk debatt. Storbritannien väntas gå till val igen våren 2015. Föregående års enorma framgång för det främlingsfientliga och EU-skeptiska UKIP, som i senaste valet till EU-parlamentet attraherade flest brittiska röster, pekar dock mot att den nationella politiska kartan kan komma att ritas om.

Storbritannien är sedan 1973 medlem i EU, dåvarande EG. Som unionsmedlem omfattas Storbritannien av den fria rörligheten men har valt att stå utanför Schengensamarbetet och medger därmed inte EU-medborgare passfri inresa i landet. Storbritannien står i likhet med Sverige och Danmark även utanför valutaunionen EMU.

Under år 2013 tog Storbritannien emot 30'800 asylsökande enligt uppgift från Eurostat. Den hetaste migrationspolitiska frågan har dock varit den EU-interna migrationen och särskilt den från unionens nyare medlemsstater som Bulgarien och Rumänien. Under perioden juni 2013 till juni 2014 invandrade 228 000 EU-medborgare, brittiska medborgare oräknade, till Storbritannien vilket utgör en ökning från föregående år (DN, 2014-11-28). I motsats till vad som ofta framhålls i den politiska debatten finns dock statistik som talar för att den omfattande EU-migrationen till Storbritannien är en vinstaffär för landet (DN, 2014-11-06).

Efter en folkomröstning 1994 i vilken en majoritet av svenskarna röstade för medlemskap i dåvarande europeiska gemenskapen blev Sverige medlem den 1 januari 1995. Sverige har därefter också folkomröstat om medlemskap i valutaunionen och i enlighet med folkviljan står även Sverige utan för EMU.

Bortsett från det populistiska och invandringskritiska partiet Ny Demokratis representation i den svenska riksdagen under mandatperioden 1991-1994 har landet varit förskonat från etablerade främlingsfientliga partier fram till Sverigedemokraternas framgångar i valet 2010. I 2014 års riksdagsval ökade väljarstödet ytterligare och Sverigedemokraterna blev, med 12,86 % av rösterna, tredje största parti efter Socialdemokraterna och Moderaterna (val.se, 2014). Också i Europaparlamentsvalet samma år blev Sverigedemokraterna, efter Socialdemokraterna och Moderaterna, tredje största svenska parti (EU-parlamentet, 2014). I likhet med många andra invandringskritiska partier är Sverigedemokraterna kritiska till europeiska unionen (sverigedemokraterna.se, 2014).

Genom en migrationspolitisk överenskommelse mellan miljöpartiet och den föregående alliansregeringen under ledning av Fredrik Reinfeldt stängdes dock Sverigedemokraterna i stor utsträckning ute från ett reellt inflytande över invandringspolitiken. Därefter har den nuvarande Socialdemokratiskt ledda regeringen uttalat att överenskommelsen ska bestå. Även om det stora folkliga stödet för Sverigedemokraterna därmed inte fått något avgörande genomslag i det politiska beslutsfattandet har det påverkat såväl den politiska som den mediala debatten.

Den svenska invandringspolitiken är i internationell jämförelse att betrakta som generös. Sverige har som första land i EU beviljat generella och permanenta uppehållstillstånd för syriska medborgare med hemvist i Syrien. Därtill medger svensk rätt uppehållstillstånd grundat på familjeåterförening för make/maka/sambo och minderåriga barn.

Anhöriginvaringen är visserligen förbundet med ett försörjnings- och bostadskrav men

undantagen från dessa krav är nästintill uttömmande och den generösa invandringspolitiken är rimligtvis förklaringen till att så många asylsökande, trots det geografiska läget, söker sig till Sverige. Sverige tog enligt uppgift från eurostat under emot 54'300 asylsökande under 2013. De officiella siffrorna för 2014 uppgår dock till cirka 80'000 (Migrationsverket, 2015).

Även i Sverige har EU-migrationen väckt debatt den senaste tiden i och med ett ökat antal rumänska romer som lever under svåra förhållanden i svenska städer. Röster har bland annat till följd av detta väckts för att Sverige ska följa det danska exemplet och förbjuda tiggeri.

5.2. Mot en gemensam migrationspolitik

Genom implementeringen av direktivet om unionsmedborgares fria rörlighet, det så kallade rörlighetsdirektivet, 2006 regleras samtliga unionsmedborgares rätt vistas i övriga EU-länder oberoende av hemlandets anslutning till Schengenavtalet. Genom Schengenavtalet kompletterades dock den fria rörligheten med avskaffande av gränskontroller mellan deltagarländerna. Schengenavtalet kom att utvidgas till att även omfatta de icke anslutna länderna Island, Liechtenstein, Norge och Schweiz. Medan migrationen inom den västeuropeiska säkerhetsgemenskapen huvudsakligen styrs av rörlighetsdirektivet är det de enskilda staternas nationella lagstiftning som styr över tredjelandsmedborgares rätt till uppehållstillstånd i den egna staten och över de grunder på vilka denna kan beviljas tillstånd och vilka villkor för tillstånd som ställs upp. Även om samtliga länder i säkerhetsgemenskapen är förbundna att följa Flyktingkonventionens definition av vem som är flykting och vilka rättigheter denna person har uppvisar de enskilda medlemsstaterna stor variation både i antalet beviljade tillstånd baserade på skyddsgrund, längden på tillstånd och mottagandet av flyktingar och andra skyddsbehövande. Därtill förekommer stora skillnader i den nationella lagstiftningen gällande anhöriginvandring, det vill säga bland annat flyktingar och skyddsbehövandes möjligheter att återförenas med familjemedlemmar i det nya hemlandet.

Intern kritik har dock riktats mot medlemsländer som inte anses leva upp till gemensamma överenskommelser på migrationsområdet, till exempel Dublinförordningen och mottagandedirektivet. På grund av de undermåliga förhållandena för asylsökande i Grekland återsänds inte längre, bland annat beslut i Europadomstolen, flyktingar dit i strid med reglerna om första asylland. Italienska myndigheter har bland annat kritiserats för att inte registrera illegala inresor för att på så vis undvika att asylsökande återsänds för prövning i Italien. I viss utsträckning har bristerna rimligtvis sin grund i begränsade ekonomiska resurser och

prioriteringar. Det finns dock även en annan sida av myntet som har betecknats med begreppet ”race to the bottom”, det vill säga en tävling om vem som är sämst. Journalisten och författaren David Qviberg har beskrivit fenomenet som en omvänd marknadsekonomi där det gäller att minska landets attraktionskraft genom att utifrån den asylsökandes perspektiv vara lite sämre än grannlandet. Eftersom det land som säker tröskeln för asylsökande riskerar att bli ett nytt mål för flyktingsmuggling utgör ett land som Sverige både ”förebild och ett avskräckande exempel i andra medlemsländer” (DN, 2014-04-29).

Med hänsyn till medlemsländernas skilda geografiska belägenheter kan Dublinförordningen inte ses som ett sätt att fördela ansvaret och den ekonomiska bördan av asylsökande solidariskt. Snarare handlar det om att få de medlemsstater som varit slarviga med gränskontrollen eller för generösa vid tillämpningen av viseringspraxisen att sona sitt brott och lära av misstaget. Eftersom det är väl känt att vissa länder, som till exempel Sverige och Tyskland, med är mer eftertraktade än andra för asylsökande skapas incitament för såväl skyddsökande som flyktingsmugglare att söka sig till dessa och vid behov runda Dublinreglerna. Ett mer enhetligt asyl- och invandringssystem skulle således motverka ett så kallat ”race to the bottom”.

5.3. Stockholmsprogrammet

Som en uppföljning av Tammerfors- och Haagprogrammen antogs år 2009 ett program för unionens arbete inom området rättvisa, frihet och säkerhet (ASFJ). Stockholmsprogrammet utgör en färdplan för unionens arbete under perioden 2010-2014 och innehåller bland annat riktlinjer för EU:s samarbete i straffrättsliga och polisiära frågor, asyl- och invandningsfrågor, tullsamarbete och räddningstjänst. Programmet utgör ingen rättsakt. EU-kommissionen har dock tagit fram en handlingsplan för hur målen med programmet ska uppnås, inklusive förslag på bland annat lagstiftningsåtgärder som kommissionen ska föreslå ministerrådet och Europaparlamentet under den aktuella femårsperioden vilket bland annat har resulterat i det nya asylprocedursdirektivet och det nya mottagandedirektivet.

Huysmans hävdar att europeiseringen av invandring väsentligen har bidragit till den utveckling som innebär att ämnet har säkerhetsiserats (2006:83). Detta har skett på två nivåer, inom ”technocratic politics”, vilket i sammanhanget kan översättas med EU-nivå, och på nationell nivå, av Huysmans betecknat som ”politics of the political spectacle”.

Migrationsrelaterade frågor behandlats i relation till intern säkerhet, kulturell identitet och välfärd i respektive process (2006:82). Samtidigt som de två processerna inte pågår oberoende

eller strikt åtskilda från varandra är även de sociala frågorna överlappande. De två processerna kan representeras i denna studie av Stockholmsprogrammets migrationsplan och de nationella migrationspolitiska diskurserna.

6. Analys

Utifrån de tre frekvent återkommande temana, de så kallade nodalpunkterna, analyserar jag hur de olika politiska diskurserna manifesteras i den nationella migrationspolitiska debatten.

Som framgår av analysen nedan tillhör inte begrepp som invandrare eller migration en enskild kategori som betecknar ett enskilt hot mot den politiska gemenskapens överlevnad. De är snarare att betrakta som flytande signifikanter som i den egenskapen kan tillskrivas egenskaper och associeras med företeelser som oro och rädsla och som kan referera till olika grupper av människor (Huysmans, 2006:83).

6.1. Den danska diskursen

Välfärd

Den danska statsministern och socialdemokraten Helle Thorning-Schmidt fastslår i sitt öppningstal till Folketinget den 7 oktober 2014 att antalet asylsökande i landet är det högsta på 20 år samt att en ökning är att vänta i såväl Danmark som i övriga Europa. Trots behovet av och plikten att hjälpa flyktingar i nöd konstateras vidare att invandringsreglerna ska stramas åt för att minska inflyttningen till landet. Mot bakgrund av den extraordinära situationen som målas upp motiveras även inskränkningar i möjligheten till familjeåterförening i Danmark. Liknande politiska stämningar finns förutom hos Thorning-Schmidts eget parti, även hos de två övriga största partierna i danska parlamentet. Venstre anger i sin nya plan för utlänningspolitik, från augusti 2014, att utlännningar är välkomna till landet för arbete eller för familjeåterförening i de fall det inte inverkar negativt på statskassan och redogör samtidigt för de omfattande kostnader den senaste valperiodens ökande invandring medfört. I linje med detta argumenterar Venstre för att mildare regler för de som har goda möjligheter till en försörjning i Danmark samt vill i större utsträckning utnyttja möjligheten att utvisa dem som saknar förmåga till egen försörjning. Även om Dansk Folkepartis argument för en restriktiv migrationspolitik ofta samlar sig kring andra teman, eller tecken för att använda diskursteorins språkbruk, återfinns även i deras invandringspolitik välfärdsmotiv för att stävja huvudsakligen flyktinginvandringen. Trots förståelse för att varje människa önskar sig en bättre tillvaro menar Dansk Folkeparti att det inte är någon naturlag

att Danmark ska åsidosätta sina egna medborgare till förmån för människor från andra delar av världen som tillfälligt vistas på det danska territoriet. Istället anser partiet att det är ologiskt att spendera miljarder på att försörja en bråkdel av världens fattiga i Danmark som långt ifrån visar sin tacksamhet. Förmågan till egen försörjning och att inte belasta det danska välfärdssystemet ska även vara en viktig bedömningsgrund för möjligheten till familjeåterförening. I övrigt visar en analys av Dansk Folkepartis program för utlännings- asyl och integrationspolitik att den huvudsakligen formerar sig kring begreppet kulturell identitet, vilket därmed utgör nodalpunkt partiets migrationspolitiska diskurs.

Kulturell identitet

”Vores lille lands fortsatte eksistens som et stabilt demokrati er betinget af, at vores befolkningssammansætning ikke ændres vidtgående.” Citatet från Dansk Folkepartis migrationspolitiska program innebär alltså att demokratin skulle vara hotad av inflyttning av andra folk. Det vill säga att en utmaning av den kulturella identiteten även skulle utmana det demokratiska systemet. Vid fortsatt läsning framgår att det är gentemot den tredje världens kulturella identiteter som Danmark som skyddas, mot dem som saknar västerländska ideal som frihet, demokrati, jämställdhet, upplysning, liberal ekonomi och begränsning av befolkningstillväxten - ”Lösningen på den tredje verdens problemer findes alene i en udvikling af landene selv – de kan kun få stabile forhold ved at overtage væsentlige kulturtræk fra den vestlige verden, dvs. frihed, demokratisering, ligestilling, oplysning, økonomiske reformer og begrænsning af befolkningstilvæksten”. Vidare utpekas invandrare och flyktingar med muslimsk bakgrund som speciellt svårintegrerade, inte bara i Danmark utan i alla kulturer som inte kan definieras som muslimska och Dansk Folkeparti konstaterar att ”Det findes intet samfund i verden, hvor en fredelig integration af muslimer i en anden kultur har været mulig, og det er uansvarligt at på påføre Danmark et kultursammenstød , som risikerer at medføre alvorlige følger virkninger”. Dansk Folkeparti bekymrar sig således över svårigheterna med att integrera muslimer och konstaterar samtidigt att integration för den grupp muslimer som kommer till Danmark som flyktingar överhuvudtaget inte är aktuell då de endast ska befinna sig i landet i väntan på en stabilare situation i hemlandet, må det så ta sju år. Begreppet muslim utgör således i Dansk Folkepartis diskurs en flytande signifikant, vilken sammanbinder kulturell identitet och välfärd.

Den danska särarten som alltså utgör en stabil grund på vilken den danska demokratin och det danska välfärdssystemet definieras i kontrast till det utländska, det vill säga det icke västerländska, vilket i sin tur av Dansk Folkeparti tillskrivs kännetecknen som

sharialagstiftning, annorlunda familjestrukturer och en oförståelse för det västerländska systemet. Venstres politiska plan för utlänningspolitik erbjuder en liknande syn på invandrare. ”Det er dessværre for mange udlændinge, der gerne vil til Danmark, der ikke bekender sig til grundlæggende, danske værdier som demokrati, ytring- og religionsfrihed og ligestilling mellem kønnene. Med behovet av en gemensam identitet eller identifikationspunkter vill Venstre enligt samma logik istället underlätta för människor från länder med en liknande ekonomisk social och kulturell utveckling och utpekar särskilt medborgare i USA, Kanada, Nya Zeeland, Australien, Israel och Sydkorea som särskilt lätta att integrera.

Förutom kunskap i danska som ett mått på integrering av invandraren föreslår Venstre att den som vill flytta till en anhörig i Danmark därtill ska uppvisa kunskaper i engelska, tyska eller i något av de nordiska språken. Rimligtvis är även detta ett sätt att i någon mån försvåra för personer som sedan tidigare saknar anknytning till den Danmark eller den västerländska kulturen och som därmed utgör ”den andra”.

Socialdemokraternes integrations- och utlänningspolitiska program är mindre centrerat kring begreppet kulturell identitet än Dansk Folkepartis migrationspolitik. Det förkommer dock som ett tecken i partiets förklaring medan det i den del av statsministerns öppningstal som berör migration inte framstår som något viktigt tecken för den politik som förespråkas.

Socialdemokraterne konstaterar att långt ifrån majoriteten av utlänningarna i Danmark har integrationsproblem. De flesta lever istället ett gott liv och delar danskarnas drömmar: ”Et godt sted at bo och en sund og rask familie. De bekymrer sig om velfærd, arbejde och skole”. Genom att kontrastera denna beskrivning av vanliga medborgare av det danska samhället mot den grupp invandrare i landet som lever i fattigdom och arbetslöshet görs utanförskapet till en integrationsfråga istället för en klassfråga. Integration utgör på så vis den flytande signifikant som sammankopplar kulturell identitet och välfärd.

Intern säkerhet

I Socialdemokraternes invandringspolitik framträder landets och medborgarnas säkerhet som ett viktigt tecken. Statsminister Thorning-Schmidt förspårkar en effektiv och tekniskt avancerad gränskontroll i syfte att stävja människosmuggling och illegal invandring och hindra kriminella utlänningar att ta sig in på danskt territorium. ”Menneskesmuglere, illegale indvandrere og kriminelle udlændinge udfordrer vores grænser. Og skaber utryghed for danskerne”. Thorning-Schmidt uttrycker med citatet implicit att människosmugglare per definition inte är danska samt att illegala invandrare utgör ett hot mot danska medborgare.

Därmed görs en koppling mellan kriminalitet och utlänning varvid utlänning kan sägas utgöra ett tecken som kopplar migration till nodalpunkten inre säkerhet. Genom att utlänning i denna kontext får beteckna det utomeuropeiska utgör den en flytande signifikant som sammankopplar kulturell identitet med inre säkerhet. Förutom ökad kontroll vid de egna gränserna och vid flyplatser öppnar regeringen även för en ökad så kallad inre utlänningskontroll. Vidare förespråkar Socialdemokraterna en intensifierad politik mot den grupp som genom att förespråka tvångsäktenskap, extremism, parallella rättssamfund och antidemokratiska krafter som utgör ett hot mot den danska demokratin, vilket utgör ytterligare exempel på hur tecknet invandrare används som flytande signifikant för att sammankoppla diskurserna kulturell identitet och inre säkerhet.

Dansk Folkeparti vill uppmärksamma västvärlden på att vi lever i en period av överbefolkning och ökade resmöjligheter som har lett till ekonomiskt motiverade folkvandringar. Mot detta måste Danmark och västvärlden skydda sig för att inte hotas av att uttraderas. Vidare framgår att en ökad invandring inte enbart är ett hot mot den inhemska välfärden utan dessutom riskerar att medföra den sortens övergrepp på människor som är utbredda i ett stort antal andra kulturer. Oaktat förmågan att begränsa den pågående ”folkvandringen” menar Dansk Folkeparti att den stora grupp ointegrerade invandrare som redan befinner sig i landet ”savner helt elementære kundskaber og er - selv i deres eget land - hæmmet af et forældet menneskesyn og mangel på tolerance over for anderledes tænkende. Væksten blandt denne befolkningsgruppe fortsætter og stiller samfundet over for store udfordringer i de kommende årtier”. Utmaningarna är enligt Dansk Folkeparti så omfattande att det hotar själva sammanhållningen i samhället: ”Sammenhængskraften i samfundet är truet”.

Liksom Socialdemokraterna vill Dansk Folkeparti öka kontrollen av landets gränser och Dansk Folkeparti uttalar ett motstånd mot den del av Schengenavtalet som medfört fri rörlighet utan personkontroll vid statsgränserna. Av partiets program framgår att den bristande personkontrollen i sig kan skyllas för det våldsamma uppsving som den illegala invandringen och den organiserade människosmugglingen har uppvisat de senaste åren. Vidare vill Dansk Folkeparti öka kontrollen vid utfärdande av Schengenvisum, de vill säga den sortens visum som utfärdas av enskilda medlemsländer med giltighet i hela territoriet. Partiet förespråkar att den som beviljas en Schengenvisering ska registreras i en gemensam databas med fotografi, fingeravtryck och DNA.

Vid sidan av kritiken mot konsekvenserna av Schengenavtalet uttrycker Dansk Folkeparti även oro över den nordiska överenskommelsen om att nordiska medborgare kravlöst kan bosätta sig i ett annat nordiskt land och hänvisar till att de svenska kraven för medborgarskap är betydligt lägre ställda än de danska. ”Dansk folkeparti vil ikke acceptere, at nordiske regler om fri bosætning bruges til at underminere dansk udlændingelovgivning.” Svensk invandringspolitik utgör därmed i diskursen ett tecken som sammankopplar intern säkerhet, med nodalpunkten kulturell identitet i den bemärkelsen att det inte är infödda eller så kallade etniska svenskar som befaras belasta det danska välfärdssystemet. Detta exemplifierar även hur den danska kollektiva identiteten utgörs av just en kulturell identitet som blir till eller förstärks just i förhållande till andra kulturer och således är tämligen opåverkad av politiska identiteter. Medborgarskapet i sig är således för diskursen tämligen betydelselöst i förhållande till markörer som kultur, etnicitet och kultur.

Venstres invandringpolitiska program berör frågan om intern säkerhet främst på tre punkter. Återkommande görs en koppling mellan asylsystemet och kriminalitet. Behovet av en snabbare asylprocess motiveras med att systemet inte ska missbrukas. Partiet anger vidare att andelen utländska kriminella i landets fängelser har nått en rekordnivå (Venstre, 2014:20). Med anledning av den extrema situationen krävs ökade insatser för att möjliggöra utvisning av dessa varpå Venstre öppnar för en möjlighet att mot betalning utvisa kriminella utlänningar till tredje land (Venstre, 2014:21). För dem som trots en skärpt invandringspolitik ges möjlighet att beviljas uppehållstillstånd i Danmark ska det föregås av att utlänningen undertecknar ett medgivande att inte begå brott under vistelsen i Danmark. Därtill ska en inkomstkontroll göras av dem som beviljas arbetstillstånd, dels i syfte att klarlägga att utlänningen uppfyller kravet för tillståndet, dels för att motverka så kallad social dumpning, det vill säga att utlänningar utför arbete mot längre ersättning än danskarna och på så vis dumpar lönerna (Venstre, 2014:9). Slutligen vill Venstre skydda danska arbetsgivare från att av misstag anställa utlänningar utan rätt att vistas eller arbeta i landet genom att dessa inte får möjlighet att skaffa skattebevis (Venstre, 2014:11). Frågan om lönedumpning och utnyttjande av arbetskraft görs således till en fråga om migration genom att den illegala invandraren beskrivs som aktör trots att det rimligtvis är den danska arbetsgivaren som bestämmer lönerna. Genom tecknet illegal invandrare, som här fungerar som en flytande signifikant, kopplas således intern säkerhet till begreppet välfärd.

6.2. Den brittiska diskursen

Välfärd

David Cameron, Storbritanniens premiärminister tillika ledare för the Conservative Party, höll den 28 november 2014 ett uppmärksammat tal om invandring, det så kallade ”immigraton speech” i vilket han inledningsvis anförde att ”Immigration benefits Britain, but it needs to be controlled”. Cameron menade att invandringspolitiken måste utgå från landets intressen och hänvisar till det brittiska folkets krav på kontroll över vem som rätt att ta del av välfärdsystemet och i vilken utsträckning invandringen påverkar belastningen på skolor, sjukhus och bostäder samt vad det får för konsekvenser för den egna befolkningen.

Välfärdens centrala plats i det konservativa partiets migrationspolitik exemplifieras med följande citat från Camerons tal: ”...any politician who doesn't have a serious plan for welfare and education, has no sensible long-term plan for controlling immigration”. Vidare varnar Cameron för att välfärdsturismen i Tyskland är en följd av den omfattande invandringen dit och the Conservative Party anklagar den tidigare Labourregeringen för att ”uncontrolled immigration led to a culture of benefits tourism (hemsidan). Cameron beskriver särskilt den fria rörligheten inom EU och föregående regerings generösa tillämpning av välfärdssystemet på de EU-migranter som bosatte sig i Storbritannien som skäl till den omfattande invandringen. Särkilt, menar Cameron, har den föregående regeringens underlåtenhet att kräva övergångsregler gällande den fria rörligheten för de åtta länder som trädde in i unionen 2004 haft lett till en avsevärd belastning av det brittiska välfärdssystemet. ”With their economies considerably poorer than ours – and with almost every other EU country opting to keep controls – it made the UK a uniquely attractive destination for the citizens of those countries”. Den okontrollerade invandringen från andra medlemsländer har lett till att antalet migranter i vissa delar av landet är högre än vad det lokala välfärdssamhället klarar av. För att kunna bevara det brittiska välfärdssystemet vill Cameron därför dels minska den ”exceptionellt höga” andelen EU-medborgare som flyttar till Storbritannien, dels minska utbetalningen av bistånd och bidrag till de EU-medborgare som själv inte bidragit till systemet genom skatteinbetalning. ”EU jobseekers who don't pay in will no longer get anything out.” Vidare vill regeringen, under Cameron, införa en bosättningsgräns om fyra år innan en EU-medborgare får tillgång till bistånd och bostadshjälp.

I likhet med Camerons The Conservative Party menar Labour i sin migrationspolitiska plan att invandring historiskt sätt har och även idag är en viktig del av det brittiska samhället. Liksom Cameron anser Labour dock att invandringen måste kontrolleras, inte minst med

hänsyn till dess påverkan på lokalsamhället samt identifierar den höga
arbetskraftsinvandringens risker i form av lönedumpning, vilken bland annat ska stävjas
genom förbud för arbetsgivare att enbart rekrytera utländsk arbetskraft. Vidare ska invandrare
först efter två år i landet ha rätt att uppbära bidrag och bistånd.

Även Liberaldemokraterna delar insikten om vikten av ett välkomnande samhälle och de
fördelar som invandringen historiskt sett har medfört till Storbritannien. Liksom de två övriga
brittiska partierna i denna undersökning ser Liberaldemokraterna ett stort behov av att minska
invandringen. Under parollen ”Rebuilding Trust” menar partiet att landet kan bygga upp sin
ekonomi med hjälp av högutbildade och specialiserade invandrare men betonar vikten av att
människorna måste lita på att systemet fungerar, det vill säga att det lönar sig att arbeta och att
bidra till samhällsnyttan.

Kulturell identitet

Medan kulturell identitet utgör ett centralt moment, eller nodalpunkt, i den danska diskursen
är begreppet närmast frånvarande i den brittiska debatten. Såväl The Conservative Party som
Labour menar att landets långa tradition av invandring har bidragit till såväl landets identitet
som dess välbefinnande. Varken dessa partier eller Liberaldemokraterna anger kulturell identitet
som utgångspunkt för den respektive migrationspolitiska agendan. Istället kopplas
välfärdsdiskursen återkommande till begreppet politisk identitet, vilket i det här
sammanhanget utgör en flytande signifikant vilket kopplar välfärdsdiskursen till den om
intern säkerhet.

Intern säkerhet

I David Camerons ”Immigration Speech” utgår säkerhetsargumenten ofta från behovet av
kontroll. Cameron konstaterar att invandringen gynnar landet men att den måste kontrolleras
och hänvisar till den folkliga opinionen. ”People want Government to have control over the
numbers of people coming here and the circumstances in which they come, both from around
the world and from within the European Union.” Cameron beskriver vidare hur landet under
hans ledning har blivit en svårare plats att leva på för illegala migranter, genom att förhindra
papperslösa att öppna bankkonton, skaffa körkort eller hyra en bostad. Stora ansträngningar
har också gjorts för att spåra upp människosmugglare och förebygga illegal invandring och
trafficking. Regeringspartiet strävar dock efter att gå ändå längre genom att kraftigt stärka
åtgärder mot dem som missbrukar den fria rörligheten inom EU bland annat genom
deportationer och återreseförbud. Slutligen menar Cameron att den okontrollerade fria

rörligheten inom EU leder till misstro mot unionen och leder till uppkomsten av de många populistiska partier som visat framgångar, inte minst i det senaste valet till EU-parlamentet.

Labour konstaterar på sin hemsida att färre migranter stoppas vid landets gränser och anger att ”Illegal immigration is a growing problem”. Fler människor påstås stanna kvar i landet efter att visum eller uppehållstillstånd har gått ut och färre utlänningar utvisas. Illegal invandring framställs därmed som ett växande hot mot det brittiska migrationssystemet. För att öka säkerheten efterfrågar Labour därför tuffare tag mot illegal invandring och öka möjligheterna att utvisa utländska medborgare som begår brott. Vidare efterfrågas bättre kontroll både av de som reser in i landet och av dem som lämnar landet, i syfte att minska möjligheterna för utlänningar att kvarstanna efter upphört tillstånd. I likhet med den danska debatten omtalas illegal invandring i samma kontext som grövre brottslighet. Samtidigt behandlas kriminalitet begången av utländska medborgare som en specifik form av kriminalitet vilket signalerar att den kräver en annan behandling än inhemsk brottslighet.

Även Liberaldemokraterna efterfrågar ökad kontroll inom migrationsområdet i syfte att säkra regelverkets efterlevnad. I likhet med Labour vill Liberaldemokraterna införa utresekontroller för att kontrollera visumöverträdelser.

6.3. Den svenska diskursen

Välfärd

I statsminister Stefan Löfvéns regeringsförklaring 2014 konstateras att ”Sverige ska ha en human asylpolitik och vara en fristad för dem som flyr undan förföljelse och förtryck”. Vidare anges att regeringen vill driva en politik där mottagande och introduktion av nyanlända är integrerad i den allmänna arbets- och välfärdspolitiken. Invandrare ska därmed omfattas av samma välfärdssystem och samma strävan efter minskad arbetslöshet som alla svenska medborgare. Löfvén betonar dock vikten av att såväl EU-länder som Sveriges kommuner visar solidaritet vad det gäller ansvaret för mottagande av flyktingar och asylsökande. Socialdemokraterna menar i sitt program för migration, asyl- och flyktingpolitik att arbetskraftsinvandring kan bidra till den svenska tillväxten. En okontrollerad arbetskraftsmigration och arbetsmarknad kan dock få till följd att människor utnyttjas och att den svenska välfärden hotas genom lönedumpning och försämrade villkor.

Även Moderaterna betonar vikten av arbetskraftsinvandring, som ett sätt att förse svenska företag med rätt kompetens och som ett sätt att säkra landets skatteintäkter. Till skillnad från

Socialdemokraterna förespråkas inte någon åtstramning av arbetskraftsinvandringen men vikten av att arbetskraftsinvandrarnas villkor är kollektivavtalsenliga och i enlighet med branschpraxis betonas. Vidare efterfrågar Moderaterna att i likhet med Socialdemokraterna ett solidariskt mottagande av de flyktingar och asylsökande som tar sig till Europa. Den vikt de båda partierna fäster vid det gemensamma ansvaret för flyktingmottagandet i Europa tyder på förekomsten av en kollektiv identitet där det att vara europé eller EU-medborgare medför vissa gemensamma skyldigheter.

Sverigedemokraterna utmålar i sitt invandringspolitiska program den utomeuropeiska invandringen som ett hot mot välfärden och anger däri att ”Trots att det inte saknas exempel på enskilda individer som på ett positivt sätt anpassat sig och bidragit till det svenska samhället under senare tid, så är ändå den sammanlagda nettoeffekten av massinvandringen från avlägsna länder starkt negativt, såväl ekonomiskt som socialt”. Istället menar Sverigedemokraterna att ett mindre omfattande mottagande av asylsökande i Sverige och ökad hjälp i hemlandet eller i närområdet kan spara pengar till den svenska välfärden. Fortsättningsvis menar Sverigedemokraterna att reglerna för anhöriginvandring måste utformas på ett sätt som i möjligaste mån underlättar integrationen och hindrar invandrarna från att belasta och urholka det svenska välfärdssystemet. Trots den skilda invandringspolitik som förespråkas av Sverigedemokraterna å ena sida och Socialdemokraterna och Moderaterna å den andra så är det i förhållande samma ”other”, det vill säga i förhållandet till icke-europén som den egna identiteten manifesteras.

Kulturell identitet

Kulturell identitet som utgångspunkt för formerandet av invandringspolitiken är frånvarande i såväl det socialdemokratiska som i det moderata programmet. Moderaterna menar att öppenhet gentemot andra kulturer i själva verket utgör en del av den svenska identiteten då vi ”historiskt sett alltid haft en öppen attityd mot andra kulturer, religioner och länder vilket hjälpt oss att bygga den välfärdsstat vi idag lever i”. Varken Moderaterna eller Socialdemokraterna talar om att begränsa invandringen, varken från andra EU-länder eller från utomeuropeiska stater. I Regeringsförklaringen uttalas däremot att ”Sverige ska verka inom EU för att skapa fler lagliga vägar för att söka asyl inom unionen samt för att öka mottagandet av kvotflyktingar i andra länder”.

I motsats till de övriga två svenska partierna i undersökningen fäster Sverigedemokraterna stor vikt vid ursprung samt kulturell och religiös tillhörighet hos de människor som söker sig

till Sverige. Sverigedemokraterna menar bland annat att den historiska invandringen till Sverige huvudsakligen härrör från ”kulturellt och geografiskt närliggande nationer, vilket gjort att dessa invandrare har kunnat assimileras in i den svenska nationen” vilket kontrasteras mot dagens ”oerhört omfattande invandring från avlägsna länder och kulturkretsar”. Dessa skillnader i kulturell identitet och tillhörighet förklarar således enligt Sverigedemokraterna att ”massinvandringen” från dessa annorlunda länder och kulturer har en starkt negativ inverkan, såväl det svenska samhället som mot den svenska identiteten. Kulturell identitet utgör således den obestridda nodalpunkten i den sverigedemokratiska diskursen.

Sverigedemokraterna förordar vidare en kraftig begränsning av antalet uppehållstillstånd beviljade på grund av skyddsskäl och menar att dessa ska begränsas till dem som uppfyller kraven i FN:s flyktingkonvention. Vidare ska dessa enbart beviljas tidsbegränsade tillstånd för den period förhållandena i hemlandet består. I övrigt förespråkar Sverigedemokraterna en politik där flyktingar i möjligaste mån hänvisas till svenskstött hjälp i närområdet där den enligt gör bättre nytta. Det framgår inte huruvida Sverigedemokraterna i likhet med Dansk Folkeparti förordar en utvisning av asylsökande till tredje land men av den invandringspolitiska plattformen på partiets hemsida förstås att skilda kulturella identiteter och oviljan att blanda dessa utgör en grundbult i partiets ideologi. I den mån flyktingar och anhöriginvandrare ska stanna i Sverige ska de assimilera – inte integreras.

Intern säkerhet

Som anges ovan utgår den sverigedemokratiska invandringspolitiken från att invandring och särskilt invandring från fjärran länder utgör ett hot mot den svenska nationella identiteten. Den svenska identiteten ska därmed skyddas dels genom att i möjligaste mån begränsa denna invandring. I den utsträckning Sverige genom FN:s flyktingkonvention är förpliktigt att ta emot så kallade konventionsflyktingar ska den svenska nationella identiteten säkras genom att göra deras vistelse i landet så kortvarig som möjligt.

I Moderaternas migrationspolitiska program förekommer begreppet säkerhet huvudsakligen i bemärkelsen rättssäkerhet, vad det gäller prövning av ansökningar om uppehålls- och arbetstillstånd. Vidare anges att ”Invandring berikar Sverige och vi behöver invandrad arbetskraft för att kunna säkra att Sverige har tillräckligt mycket arbetskraft i framtiden”. Moderaterna betonar dock samtidigt vikten av att säkra tilltron till systemet genom ökade kontroller för att motverka missbruk av regelverket. Till exempel förordas efterkontroller, uppgiftsskyldighet och utvecklade regler för återkallelse av tillstånd. Moderaternas

säkerhetsfokus ligger således huvudsakligen på att säkra och skydda det befintliga invandringssystemet och tilltron till detsamma. Kontrollen är alltså inte specifikt inriktad mot arbetstagaren och någon direkt koppling mellan nodalpunkten intern säkerhet och invandring finns därför inte.

I 2014-års regeringsförklaring varnas för de hinder och murar som fördomarna i vårt samhälle skapar och betonar vikten av att människor går samman för att motverka antidemokratiska krafter och hindra rasistiska och islamofobiska idéer att slå rot i samhället. Att senaste årens angrepp mot moskéer och synagogor skulle ha sitt ursprung i ökad invandring framgår inte men regeringen deklarerar att Sverige i syfte att säkra de nationella minoriteternas rättigheter ska inrätta ett nationellt kunskapscentrum för forskning om rasism. I övrigt benämns säkerhetsaspekter av invandring främst genom Sveriges avsikt att inom EU verka för att fler lagliga vägar för asylsökande ska upprättas.

6.4. Jämförande diskursanalys

Genom att låta utsagor om invandring, så kallade tecken, i de tal och politiska program som utgör studiens fokus representeras av ord görs tecknen mer hanterbara och tillåter en schematisk indelning i en tabell utifrån deras förhållande till de tre nodalpunkterna välfärd, kulturell identitet och intern säkerhet. Den schematiska bilden som framträder utgör en illustration över respektive nationell diskurs nodalpunkt och visar hur de tre diskurserna skiljer sig åt samt i vilken mån de överlappar varandra.

	välfärd	kulturell identitet	intern säkerhet
Danmark	-samhällskostnad	-integrationsproblematik -hotad kultur -hotad demokrati -islamofobi -kulturchauvinism	-ökad gränskontroll -inre utlänningskontroll -assimilering -kriminalitet
Storbritannien	-samhällskostnad -inskränkning av fri rörlighet -lönedumpning -EU-utträde -minskad välfärd		-kontroll -motarbete papperslösa -återreseförbud för EU-medb. -utresekontroll
Sverige	-lönedumpning -samhällskostnad	-kulturchauvinism -integrationsproblem	-skydd mot invandring -kontroll -regelmissbruk

Bilden som framträder påvisar betydande skillnader mellan de tre ländernas migrationspolitiska diskurser. Den danska migrationsdebatten är huvudsakligen centrerad kring frågor om kulturell identitet. Fokus riktas mot invandring från avlägsna platser av personer med annan religiös och kulturell hemvist än den traditionellt danska. Särskilt utmålas muslimer, på grund av sin annorlunda kulturella identitet, som särskilt illa lämpade för det danska samhället. Mot denna bakgrund formerar sig politiska argument mot att ta emot skyddssökande från huvudsakligen Syrien. Den muslimska kultursfären utgör ett hot mot det danska samhället. Multikulturalism och integrering av främmande kulturer i det danska samhället är därför inte möjlig. Till skydd för danska traditioner och värderingar är assimilation det enda alternativet för de utomeuropeiska invandrare som tillåts stanna i landet. Kopplingen mellan migration, och därmed invandrare, och kriminalitet utgör exempel på en ”speech act”. Genom att tala om behovet av att kontrollera migranter, illegal invandring och att i större utsträckning kunna utvisa kriminella utlänningar målas en bild av att gruppen immigranter är särskilt brottsbenägna och att det därför behövs särskilda åtgärder för att beivra eller förhindra brottslighet begången av denna grupp. Den danska diskursens centrerad kring nodalpunkten kulturell identitet påvisar vidare att den inomeuropeiska migrationen inte är någon stor fråga i Danmark.

I bjärt kontrast till dansk debatt visar den brittiska diskursen att välfärd utgör det viktigaste momentet i Storbritanniens migrationsdebatt. Motståndet mot invandringen från EU:s, huvudsakligen östliga, medlemsstater bottnar således i den upplevda påfrestningen det innebär för det nationella välfärdssystemet och hotet mot arbetstillfällena för dess egna medborgare. Medan den danska diskursen kan sägas uppvisa tydliga rasistiska eller utlänningsfientliga drag präglas den brittiska diskursen snarast av protektionism. Invandraren utgör i den här diskursen den flytande signifikant som sammankopplar välfärd med inre säkerhet.

De få moment som framträder i den svenska diskursen kan förklaras med den breda migrationspolitiska överenskommelsen till vilken samtliga riksdagspartier utom Sverigedemokraterna har anslutit sig. Sverigedemokraternas relativt korta historia inom den etablerade partipolitiken kan vara ytterligare en bidragande orsak till att diskursen i sig är mer begränsad än i Storbritannien och Danmark. Analysen illustrerar att migration inte har någon omfattande historik i den svenska politiska debatten.

Gemensamt för de tre nationella diskurserna i studien är betoningen på intern säkerhet. Hotet mot den interna säkerheten kommer dock, beroende av vilket land som studeras, från olika håll. Från EU-migranter i Storbritanniens fall och utomeuropeiska invandrare i delar av den danska och den svenska diskursen. Oavsett vilken sorts invandrare fokus riktas mot på så är konstruktionen self/other och därmed identitet, central för migrationsdebatten. Den splittrade synen på migration och migranten skulle kunna tolkas som en signal för bristande social gemenskap och en avsaknad av kollektiv identitet. Med exempel från de nationella politiska församlingarna och från EU-parlamentsvalet har detta dock samtidigt lett till en ökad politisk debatt om såväl frågan om migration som den om unionen och dess medlemsstater. Ett ökat intresse för de migrationspolitiska konsekvenserna av europasamarbetet har därmed bidragit till politiskt engagemang på EU-nivå och därmed ökad interaktion och samverkan, vilket enligt teorin om säkerhetsgemenskap är grundläggande för skapandet av kollektiva identiteter och säkerhetsgemenskaper.

I analysmaterialet återfinns åtskilliga exempel på hur frågan om migration har säkerhetiserats i enlighet med Köpenhamnskolans teori. Särskilt tydligt framgår hur de främlingskritiska partierna använder sig av ”speech act” genom bruket av alarmerande ord i syfte att legitimera och skapa stöd för extrema policybeslut. Sverigedemokraterna talar till exempel om ”massinvandring” och ”oerhört omfattande invandring” och Venstre konstaterar att invandringen till Danmark ”er på det højeste niveau i 10 år”.

Även om invandringen i bemärkelsen säkerhetshot artikuleras på skilda vis och till olika grad i respektive diskurs är gemensamt för de länder jag har studerat att migrationsfrågan har vuxit sig allt större, såväl inom den nationella politiska debatten som på EU-nivå. Detta manifesteras särskilt tydligt genom framgången för ett antal invandringskritiska partier vid senaste EU-parlamentsvalet och genom Storbritanniens krav på undantagsregler och hot om utträde ur unionen. I sammanhanget ska dock nämnas att varken ett brittiskt utträde ur EU eller unionens upplösning per automatik behöver innebära att den västeuropeiska säkerhetsgemenskapen faller samman. Däremot skulle det naturligtvis vara ett symptom på en försvagad gemenskap och en utmaning av den europeiska identiteten.

Trots de skillnader i migrationsdiskurser som analysen i den här undersökningen pekar på är det dock inte sannolikt att den västeuropeiska säkerhetsgemenskapen upplöses till följd av den rådande invandringsdebatten. Även om migration inte utgör en gemensam och enhetlig hotbild kring vilken den europeiska säkerhetsgemenskapen kan samlas så har den nationella säkerhetsiseringen av invandringsfrågan föranlett en politisering av frågan på EU-nivå. Den konflikt som invandringsfrågan i sig genererar mellan EU:s medlemsländer tenderar därmed att leda till en ökad integration och politisk deltagande som i förlängningen kan politisera och revitalisera EU-samarbetet och därmed stärka säkerhetsgemenskapen.

7. Avslutande ord

Studien har framförallt visat två saker. Analysen av de nationella diskurserna visar att säkerhetsiseringen av migrationsfrågan, d.v.s. artikuleringen och upplevelsen av invandring som ett säkerhetshot, kan manifesteras på en mängd olika vis. I och med att invandring och invandrare i debatten fungerar som en flytande signifikant växlar begreppets konnotation beroende på diskursen. Centralt för vilka företeelser som säkerhetsiseras och hur det sker är i sin tur starkt sammankopplat med identitetsbegreppet, det vill säga upplevelsen av self/other.

Undersökningen av de nationella debatterna exemplifierar hur en kontroversiell fråga kan verka både fragmenterande och integrerande på en säkerhetsgemenskap. Som framgår av undersökningens inledningskapitel är förekomsten av en kollektiv identitet en förutsättning för gemenskapens framväxt och fortlevnad, varpå interaktion och samarbete i sin tur kan stärka identiteten ytterligare. Som Wævers redogörelse för den europeiska säkerhetsgemenskapens historik visar är säkerhetsisering och avsäkerhetsisering en dynamisk process där migration utgör ett av flera ämnen för såväl samförstånd som osämja.

8. Litteratur- och källförteckning

Litteratur

Adler, E. och Barnett, M. (red.) (2000). *Security Communities*. Cambridge: Cambridge University Press cop.

Buzan, B., Wæver, O. och de Wilde, J. (1998) *Security. A New Framework for Analysis*. Boulder, Colorado: Lynne Rienner.

Buzan, B. och Wæver, O. (2003). *Regions and Power. The Structure of International Security*. Cambridge: Cambridge University Press.

Börjesson, M. och Palmblad, E. (red.) (2007). *Diskursanalys i praktiken*. Malmö: Liber.

Huysmans, Jef (2006). *The Politics of Insecurity. Fear, Migration and asylum in the EU*. Milton Park, Abingdon, Oxon; New York: Routledge.

Teorell, J. och Svensson, T. (2013). *Att fråga och att svara. Samhällsvetenskaplig metod*. Stockholm: Liber

Van Munster, Rens, (2009). *Securitizing Immigration. The Politics of Risk in the EU*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Wæver, O., Buzan, B., Kelstrup, M. och Lemaitre, P (1993). *Identity, Migration and the New Security Agenda in Europe*. London: Pinter Publishing.

Tidningar och tidskrifter

”Cameron redo att ta landet ur EU” (2014), *Dagens Nyheter*, 28 november. (elektronisk) <http://www.dn.se/nyheter/varlden/cameron-redo-att-ta-landet-ur-eu/> (2015-01-08).

”Danske politikere bekymrede for flygtningestrøm til Sverige” (2014), *Berlingske*, 7 september, (elektronisk), <http://www.politiko.dk/nyheder/danske-politikere-bekymrede-for-flygtningestroem-til-sverige> (2015-01-08).

Hagström, Linus och Gustafson, Karl (2015). ”Japan and identity change: why it matters in International Relations”. *The Pacific Review*, vol 28, no. 1, p. 1-22.

“Så mycket varierar flyktingmottagandet inom EU” (2014). *Svenska Dagbladet*, 4 november. (elektronisk) http://www.svd.se/nyheter/inrikes/sa-mycket-varierar-flyktingmottagandet-inom-eu_4070655.svd (2015-01-08).

Qviström, David (2014), ”Europa är en gated community”, *Dagens Nyheter*, 29 april. (elektronisk) <http://www.dn.se/kultur-noje/kulturbatt/europa-ar-en-gated-community/> (2015-01-08).

”Ökad press på Cameron när migrationsdebatten hårdnar” (2014), *Dagens Nyheter*, 6 november (elektronisk), <http://www.dn.se/nyheter/varlden/okad-press-pa-cameron-nar-migrationsdebatten-hardnar/> (2015-01-08).

Elektroniska resurser

The Spectator. “David Cameron’s Immigration speech”, 2014-11-28 (elektronisk), <http://blogs.spectator.co.uk/coffeehouse/2014/11/david-camersons-immigration-speech-full-text/> (2015-01-08).

dr.dk. “Statsministerens åbningstale”, 2014-10-07 (elektronisk), <http://www.dr.dk/Nyheder/Politik/2014/10/07/113059.htm> (2015-01-08).

Europaparlamentet (2014). Resultat för EU-valet 2014 (elektronisk) <http://www.europarl.europa.eu/elections2014-results/sv/election-results-2014.html> (2015-01-08).

EU-portalen (2014) (elektronisk) <http://www.europaportalen.se/2014/10/danmark-kan-folkomrosta-om-eu-undantag> (2015-01-08).

Migrationsverket (2014). Statistik (elektronisk) <http://www.migrationsverket.se/Om-Migrationsverket/Statistik.html> (2015-01-08).

Sveriges Radio, 2014-11-03, Alling, Morgan. ”Merkel kritiserar Cameron för invandringsförslag”. (elektronisk), <http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=83&artikel=6008064> (2015-01-08).

Val till riksdagen, 2014. (elektronisk) <http://www.val.se/val/val2014/slutresultat/R/rike/index.html>

Hemsidor

Dansk Folkeparti. ”Udlændige-, asyl- og integrationspolitik” (elektronisk),

<http://www.danskfolkeparti.dk/Udlændige- og asylpolitik> (2015-01-08).

The Labour Party. “Tough and fair immigration rules” (elektronisk),

<http://www.labour.org.uk/issues/detail/immigration> (2015-01-08).

Socialdemokraterna. “Regeringsförklaring 2014” (elektronisk),

<http://www.socialdemokraterna.se/Stefan-Lofven/Tal-och-artiklar/2014/Regeringsforklaring-2014/> (2015-01-08).

Socialdemokraterne. ”Integration. Ny balance i integrations- og udlændigepolitikken” (elektronisk),

<http://www.socialdemokraterne.dk/default.aspx?func=blockpage.view&id=716878> (2015-01-08).

Sverigedemokraterna. ”Vår politik” (elektronisk), www.sverigedemokraterna.de/var-politik/ (2015-01-08).

Moderaterna. ”Migration och Integration” (elektronisk), <http://www.moderat.se/migration-och-integration> (2015-01-08).

Venstre. ”Politisk oblæg. Ny udlændigepolitik” (elektronisk),

http://www.venstre.dk/_Resources/Persistent/4689b69077e55e9c209b150c5727ef7ce1c850b1/Udlaendingepolitik---Danmark-for-dem-der-kan-og-vil---aug-2014.pdf (2015-01-08).

Liberal Democrats. ”Immigration. A firm but fair system” (elektronisk),

<http://www.libdems.org.uk/immigration> (2015-01-08).

The Conservative Party. “Share the Facts”, (elektronisk),

<https://www.conservatives.com/ShareTheFacts.aspx> (2015-01-08).